

młody
KRAKÓW
2.0

Raport z badań: „Krakowska młodzież w warunkach kwarantanny COVID-19”¹

Piotr Długosz

Kraków 2020

Instytut Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Pedagogicznego
im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

¹ Badania oraz raport powstał dzięki pomocy wielu osób. Dziękuję Pani Paulinie Świątek-Wtorkiewicz oraz Pani Justynie Ożóg z Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia UMK za pomoc i wsparcie projektu. Dziękuję Panu dr Dariuszowi Pohłowi, dyrektorowi Wydawnictwa UP za pomoc w przygotowaniu raportu. Przede wszystkim dziękuję młodzieży za wypełnienie ankiety.

młody
KRAKÓW
2.0

Spis treści

Streszczenie	3
1. Wstęp	4
2. Metodologia badań	6
3. Charakterystyka próby badawczej	7
4. Zainteresowanie problematyką pandemii koronawirusa	12
5. Poziom lęku przed zarażeniem koronawirusem	14
6. Ocena działań prowadzonych w celu zmniejszenia pandemii koronawirusa	17
7. Kondycja psychosomatyczna	20
8. Życie w cyfrowym świecie	27
9. Młodzież w edukacji zdalnej	31
10. Podsumowanie	36

młody
KRAKÓW
2.0

Streszczenie

Raport przedstawia wyniki badań przeprowadzonych wśród młodzieży krakowskich szkół średnich, których problematyka dotyczyła psychospołecznych skutków kwarantanny wśród uczniów. W badaniach podjęto zagadnienia związane z zainteresowaniem pandemią koronawirusa i wiedzą na jej temat. Ankietowani oceniali działania rządu i władzy lokalnej w zakresie skuteczności walki z koronawirusem oraz skuteczność działań podejmowanych w celu ochrony ludzi przed zakażeniem. Szacowano także poziom lęku przed zarażeniem oraz kondycję psychiczną uczniów. Kolejnym obszarem badań były strategie radzenia sobie z trudną sytuacją. Badano również życie młodzieży w trakcie kwarantanny, obserwowano szczególnie aktywność w internecie oraz jej główne formy. Badaniom poddano także stosunek młodzieży do zdalnej edukacji oraz ocenę zagrożeń, jakie mogą pojawić się w związku z zawieszeniem zajęć. Badania zostały zrealizowane metodą sondażu online na próbie 1768 ankiet uczniów szkół średnich w Krakowie.

Wyniki badań wskazują, że młodzież śledzi rozwój wypadków, pozytywnie ocenia działania władzy i zastosowane rozwiązania, mające uchronić ludzi przed koronawirusem. Uczniowie nie obawiają się zarażenia, w niewielkim stopniu objawiają lęk przed chorobą. Większym problemem są psychospołeczne konsekwencje kwarantanny. Wśród badanych obserwuje się średni poziom zadowolenia z życia oraz występowanie nastrojów niepokoju, znudzenia i samotności. Czas kwarantanny spędzają głównie w internecie na podtrzymywaniu kontaktów społecznych oraz poświęcając go rozrywce i nauce. Poza aktywnością w sieci najczęściej słuchają muzyki. Większość uczestniczyła w lekcjach online. Zdalne nauczanie respondenci oceniają negatywnie. Uważają, że obecna sytuacja w niewielkim stopniu wpłynie na ich szanse życiowe.

młody
KRAKÓW
2.0

1. Wstęp

Młodzież jest ważnym elementem struktury społecznej. Na podstawie jej charakterystyk można ocenić stan społeczeństwa. Badacze zwykli obserwować młodzież, aby uzyskać obraz całego społeczeństwa. Przykładem mogą być badania warszawsko-kieleckie z lat 70. XX w., które miały pokazać, jak młodzież znosi deprywację i dysfunkcje systemu socjalistycznego². W czasach transformacji badania nad wędrówkami pozycyjnymi prowadził Bogdan Mach w celu ustalenia, czy wielka zmiana sprzyja karierom zawodowym młodzieży, czy raczej stanowi blokadę przed wejścia w dorosłość³. W czasach nie tak odległych socjologowie znowu pochylili się nad młodzieżą po to, by na jej przykładzie ocenić kierunek zmian zachodzących w społeczeństwie potransformacyjnym: na ile nowy ustrój i jego rozwiązania systemowe апробowane są przez młode pokolenie; w jaki sposób skutki transformacji wpływają na szanse życiowe młodzieży⁴.

Dzisiaj, w czasach społeczeństwa ryzyka, doświadczamy globalnego zagrożenia biologicznego. Jak zauważa Anthony Giddens, współczesne ryzyko dotyczy wszystkich klas społecznych we wszystkich krajach, a zasięg jego konsekwencji – odczuwanych przez każdego na własnej skórze – jest w istocie globalny⁵. Wiele rodzajów ryzyka stworzonego przez człowieka, jak to dotyczące zdrowia i środowiska, wykracza poza granice państwowe. Globalne zagrożenie chorobami rozlewa się po całym świecie niczym fale tsunami, siejąc strach oraz śmierć. Wiek XXI możemy nazwać wiekiem globalnych epidemii. Groźne choroby zakaźne często pojawiały się na naszym globie. Wystarczy przywołać najbardziej niebezpieczne z nich, które pojawiły się w ostatnich dekadach: SARS (2002–2003), Ptasia grypa (2003–2006) Świńska grypa (2009–2010), Ebola (2013–2016), odra (2019–obecnie).

Mimo zagrożenia niesionego przez wymienione powyżej epidemie, nigdy dotąd nie byliśmy narażeni w Polsce na ich śmiertelne skutki. Dopiero koronawirus przyniósł realne zagrożenie życia i zdrowia. Strach przed wirusem stał się jeszcze większy, gdyż przybrał on globalny zasięg, błyskawicznie rozprzestrzeniając się po całym globie. Obserwowane reakcje i opisywane emocje jednostek wskazują, że w sytuacji zagrożenia biologicznego ludzie są poddawani dużemu stresowi. Stan zagrożenia epidemiologicznego wywołany przez

² S. Nowak (red.). 1989. *Ciągłość i zmiana w tradycji kulturowej*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

³ B. Mach. 2003. *Pokolenie historycznej nadziei i codziennego ryzyka*. Warszawa: ISP PAN.

⁴ K. Szafraniec. 2010. *Młode pokolenie a nowy ustrój*. Warszawa: IRWiR PAN.

⁵ A. Giddens. 2006. *Socjologia*. Warszawa: PWN, s. 91.

młody
KRAKÓW
2.0

koronawirusa jest globalnym makrostresorem. Wiemy, że na siłę oddziaływania stresora wpływ ma kilka czynników; zależy ona od jego dotkliwości; okresu jego występowania; chwili, w której następuje; stopnia, w jakim wpływa on na życie jednostki; stopnia, w jakim się go spodziewaliśmy; stopnia, w jakim możemy go kontrolować⁶. Pandemia koronawirusa jest bardzo dotkliwym stresorem. Nie dość, że dotyka ona fundamentalnej kwestii zdrowia i życia ludzkiego, to jeszcze w radykalny sposób zmienia ludzkie życie, wywołując lęk dezintegracyjny⁷. Pandemia pojawia się nagle i błyskawicznie rozprzestrzenia się po całym świecie. Niewielu zdawało sobie sprawę, że epidemia wywołana w Chinach doprowadzi do śmierci wielu tysięcy osób na całym świecie. Stres jest tym większy, że sytuacja wymyka się spod kontroli i jednostka jest bezradna wobec pojawiającego się zagrożenia. Może jedynie poddać się izolacji, co generuje dodatkowe stresy ze względu na deprywację potrzeb. Dodać należy, że poczucie zagrożenia epidemią koronawirusa jest dodatkowo wzmagane przez media, które prezentują obrazy chorych, zmarłych, opustoszałych ulic i miast. Ponadto pojawiają się niepokój i strach wywołany antycypacją kryzysu ekonomicznego, który jest następstwem zawieszenia pracy w sektorze usług, przemyśle czy transporcie. Wszystkie te wymienione okoliczności sprawiają, że pandemia koronawirusa może stanowić silny czynnik stresowy i wpływać na kondycję psychospołeczną społeczeństwa.

Kierując się celami poznawczymi, skupiliśmy się w obecnej sytuacji nad funkcjonowaniem młodzieży w nowej rzeczywistości znamionowanej przez przymusową kwarantannę. Sytuacja staje się tym bardziej wyjątkowa, gdyż młode pokolenie wychowane w warunkach walnego rynku nie doznało *in gremio* żadnej katastrofy czy klęski. Zagrożenie koronawirusem i jego społeczne skutki już dotykają i zaczynają doskwierać w najbliższej perspektywie młodym ludziom. Ograniczenie kontaktów z rówieśnikami dla młodzieży żyjącej w grupach rówieśniczych jest poważnym wyzwaniem. Zamknięcie szkół i ograniczenie możliwości edukacyjnych może nastęrczać problemów szczególnie tym, którzy będą kończyć szkołę podstawową i średnią. Zamknięcie placówek gastronomicznych i usługowych już przyczyniło się do zwolnień studentów, którzy dorabiali sobie w tej branży. Ponadto należy liczyć się z tym, że kryzys wywołany koronawirusem może odbić się na kondycji ekonomicznej gospodarstw domowych oraz utrudnić wchodzenie w dorosłość młodzieży opuszczającej

⁶ J. Butcher, J. Hooley, S. Mineka. 2017. *Psychologia zaburzeń*. Gdańsk: PWN.

⁷ A. Kępiński. 1995. *Lęk*. Warszawa: Sagittarius.

młody
KRAKÓW
2.0

szkoły i uczelnie wyższe. O tym będzie można wypowiedzieć się za kilka miesięcy, kiedy skutki pandemii koronawirusa będą znane.

Niniejszy raport stanowi kontynuację problematyki wpływu pandemii koronawirusa na życie i nastroje młodych ludzi w Krakowie. Jest to kolejne badanie, które ma nam pokazać, jak młodzież radzi sobie z kwarantanną. Przekazany w ręce Czytelników raport jest uzupełnieniem sportretowanych w poprzednim badaniu studentów krakowskich uczelni⁸.

W publikowanym raporcie podejmujemy problematykę wpływu pandemii koronawirusa na młodzież szkół średnich. Grupa ta jest młodszym segmentem krakowskiej młodzieży i z racji swojego ułożenia w szkole może inaczej przeżywać stan zagrożenia epidemią. Nie tyle chodzi tutaj o sam lęk przed zakażeniem wirusem, a raczej o postawy związane z kwarantanną i jej konsekwencjami.

Na zakończenie warto podkreślić, że prezentowane wyniki badań powstały w wyniku współpracy Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia UMK z Instytutem Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie.

2. Metodologia badań

Badania krakowskiej młodzieży zrealizowano w dniach od 21.03. do 4.04.2020 roku. Do zebrania materiału zastosowano metodę sondażową. Pozwala ona na realizację badań na dużych zbiorach jednostek ludzkich. Sondaż polega na zadawaniu wybranej grupie osób pytań, które zazwyczaj mają charakter zamknięty i podlegają później ilościowej analizie danych. W sondażu została wykorzystana ankieta internetowa CAWI. Badania zostały zrealizowane na próbie 1768 ankiet uczniów szkół średnich w Krakowie. Sondaż online jest tanią i szybką metodą zdobywania wiedzy o dużych zbiorowościach społecznych. Jego wadą jest brak reprezentatywności, pozwala jednak na uzyskanie interesujących nas informacji. Niniejszy sondaż należy traktować jako badanie eksploracyjne.

Próba do badań miała charakter celowy – była dobierana ze względu na dostępność badanych. Ankietę skierowano do młodzieży szkół średnich w Krakowie, do której próbowano dotrzeć za pomocą stron internetowych związanych z Urzędem Miasta Krakowa. Poza tym

⁸P. Długosz. Raport z badań „Krakowscy studenci w sytuacji zagrożenia pandemią koronawirusa”. https://www.academia.edu/42296574/Krakow_Students_in_The_Situation_of_The_Coronavirus_COVID-2019_Pandemic_Threat

młody
KRAKÓW
2.0

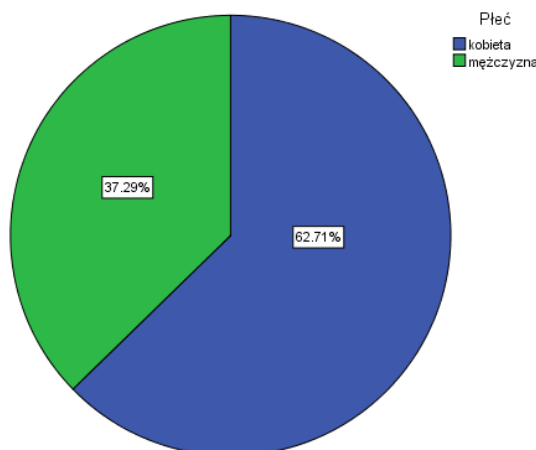
informacja o badaniu wraz z zaproszeniem do udziału w ankiecie była też rozsyłana do szkół przez Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia UMK.

Na podstawie uzyskanych odpowiedzi postaramy się przybliżyć postawy krakowskiej młodzieży. Analizy będą dotyczyły zainteresowań zagrożeniem epidemiologicznym, oceny działań podejmowanych przez rząd i miasto w zakresie zabezpieczenia ludności. Badaniom poddano praktyki związane z ochroną własnego zdrowia, kondycję psychiczną oraz reakcje na zagrożenie. W zakresie badań znalazła się też tematyka form spędzania czasu i sposoby wykorzystywania internetu podczas kwarantanny. Zbadano także postawy wobec zdalnego nauczania oraz wpływu kwarantanny na szanse życiowe młodzieży.

3. Charakterystyka próby badawczej

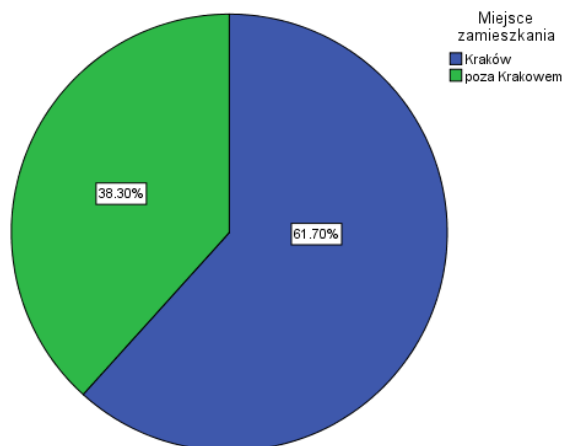
W sondażu częściej brały udział kobiety niż mężczyźni. Warto pamiętać, że w badaniach online (CAWI) kobiety są bardziej skłonne zaangażować się w wypełnianie ankiety i pomoc w badaniach.

Wykres 1. Płeć badanych (w %)

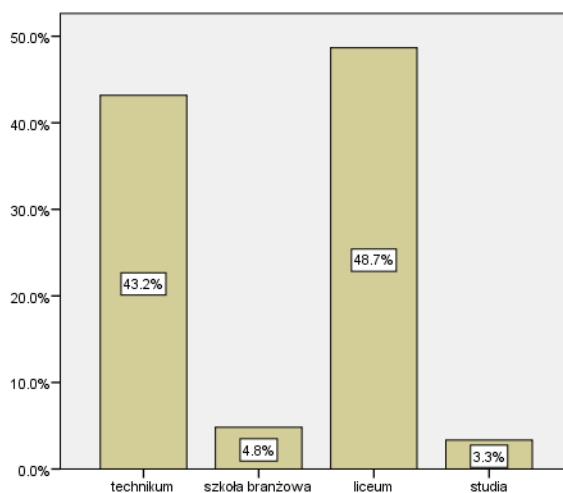
Badan młodzież najczęściej pochodzi z Krakowa. Jednakże ponad 1/3 respondentów biorących udział w badaniu zamieszkuje poza Krakowem. Są to uczniowie, którzy dojeżdżają do krakowskich szkół średnich z okolicznych miejscowości.

Wykres 2. Miejsce zamieszkania (w %)

Respondenci pytani o typ szkoły najczęściej odpowiadają, że uczęszczają do liceum i technikum. Niewielki odsetek wypełnionych ankiet uzyskano wśród uczniów szkół branżowych i studentów. Zebrane ankiety można tym samym potraktować jako opinię młodzieży szkół średnich. Badania studentów znajdują się w odrębnym raporcie⁹.

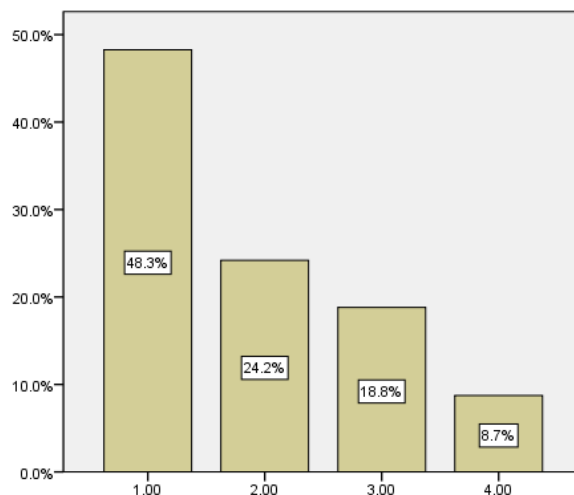
Wykres 3. Typ szkoły (w %)

⁹ P. Długosz. Raport z badań „Krakowscy studenci w sytuacji zagrożenia pandemią koronawirusa”. https://www.academia.edu/42296574/Krakow_Students_in_The_Situation_of_The_Coronavirus_COVID-2019_Pandemic_Threat

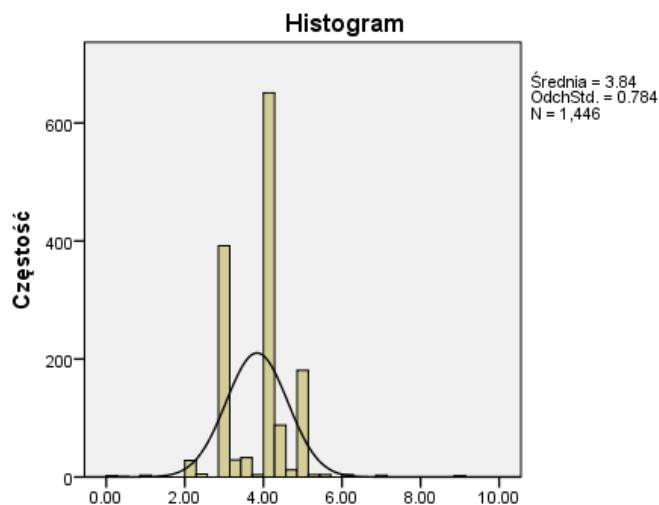
Z badań wynika, że ankietę najczęściej wypełnili uczniowie pierwszych klas szkół średnich. Około jednej piątej respondentów stanowią uczniowie drugich i trzecich klas. Najmniej było respondentów z czwartych klas.

Wykres 4. Klasa (w %)

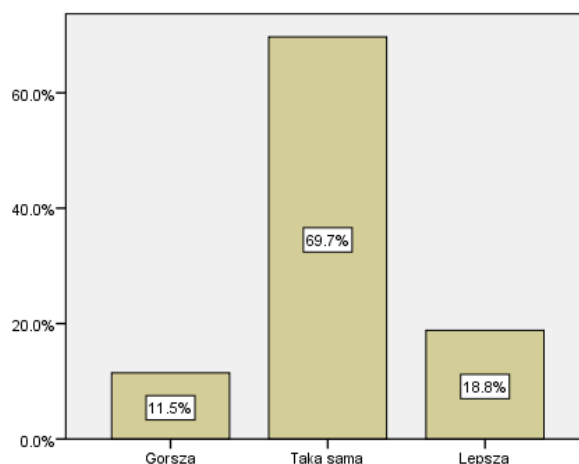
Zapytaliśmy też o to, jakie stopnie uzyskują nasi respondenci w szkole. Z rozkładu tej zmiennej wynika, że większość uzyskuje przeciętne stopnie (3,84). W podziale na skali porządkowej uczniów uzyskujących średnią do 3,5 było 34%, respondentów z ocenami w przedziale 3,6 do 4,5 – 52%, a z najwyższymi osiągnięciami powyższej 4,5 – 15%.

Wykres 5. Średnie oceny

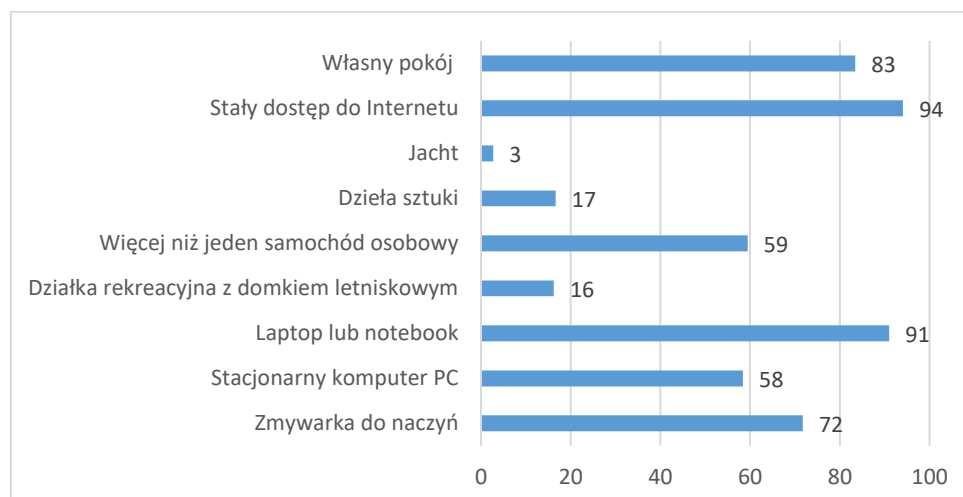
W przypadku oceny sytuacji materialnej zastosowano wskaźnik relatywny, prosząc respondentów, aby ocenili swój poziom życia w stosunku do tego, jak żyją ich rówieśnicy. Z danych wynika, że zdecydowana większość uczniów ocenia swoje materialne warunki życia na poziomie średnim. Więcej też w badanej próbie jest tych, którzy uważają, że żyją lepiej niż gorzej.

Wykres 6. Ocena sytuacji materialnej (w %)

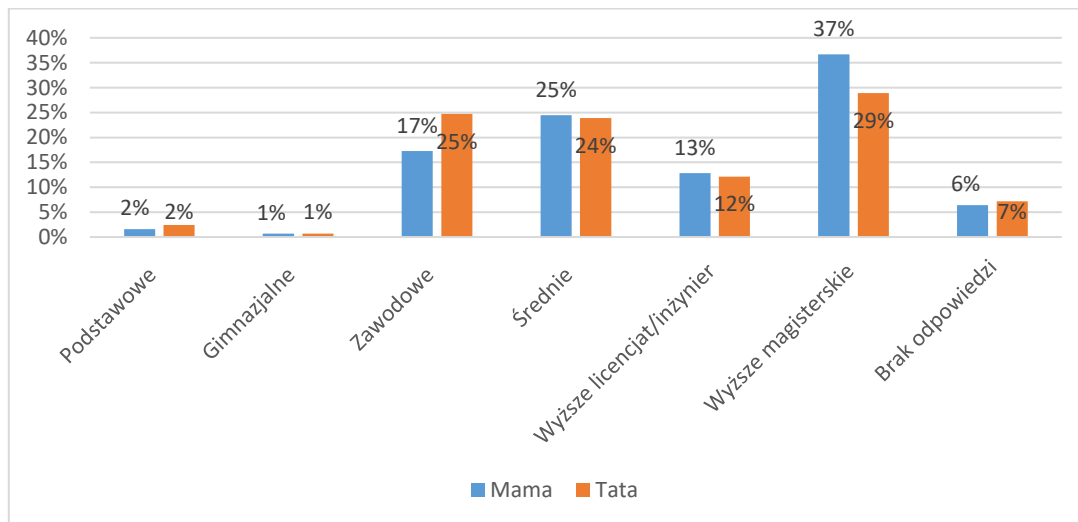
Wykres 7 ukazuje, jaki jest standard materialny respondentów. Większość posiada stały dostęp do internetu, komputer, zmywarkę i samochód. Dobra rzadkie, luksusowe to jacht, domek letniskowy i dzieła sztuki. Warto jednak podkreślić, że w sytuacji nauczania na odległość prawie co dziesiąty uczeń nie ma możliwości korzystania z internetu.

Wykres 7. Wyposażenie gospodarstw domowych (w %)

Kolejnym elementem wiedzy o badanej zbiorowości jest poziom wykształcenia rodziców. Wśród ojców badanych studentów dominuje wykształcenie wyższe. Jedna piąta ma wykształcenie średnie oraz zawodowe. Wśród matek większość legitymuje się wykształceniem wyższym i średnim. Badania pokazują, że matki uczniów są lepiej wykształcone niż ich ojcowie.

Wykres 8. Wykształcenie rodziców (w %)

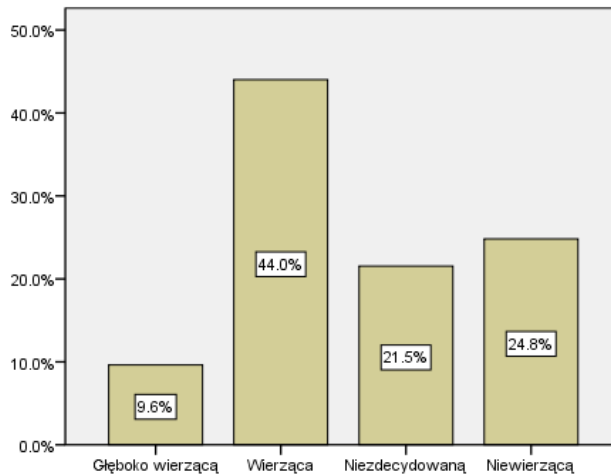

Ostatnią charakteryzowaną zmienną jest stopień religijności młodzieży. Ponad połowa respondentów uważa się za wierzących, w tym co dziesiąty uznaje się za głęboko wierzącego. Prawie jedna piąta młodzieży uważa się za niezdecydowanych, a jedna czwarta za niewierzących.

Podsumowując, należy stwierdzić, że w badanej próbie mamy przewagę dziewcząt nad chłopcami. Badani w większości zamieszkują w Krakowie. Respondenci głównie rekrutują się z liceów i techników. Najczęściej ankietę wypełniali uczniowie klas pierwszych. Ich warunki materialne są dobre. Większość posiada stały dostęp do internetu oraz komputery stacjonarne i przenośne. Pochodzą z domów, gdzie rodzice charakteryzują się wyższym i średnim wykształceniem. Ponad połowa badanych uważa się za osoby religijne. Warto dodać, że średnia ocena z uzyskanych przedmiotów oscyluje wokół czwórki.

Uzyskane charakterystyki badanej próby mogą wskazywać, że mamy do czynienia z przeciętnym uczniem krakowskich szkół średnich, co daje szansę na poznanie krakowskiej młodzieży w stanie kwarantanny.

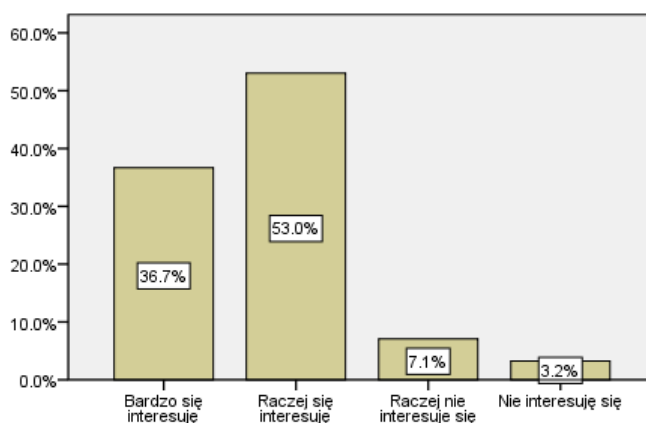
Wykres 9. Religijność młodzieży (w %)

4. Zainteresowanie problematyką pandemii koronawirusa

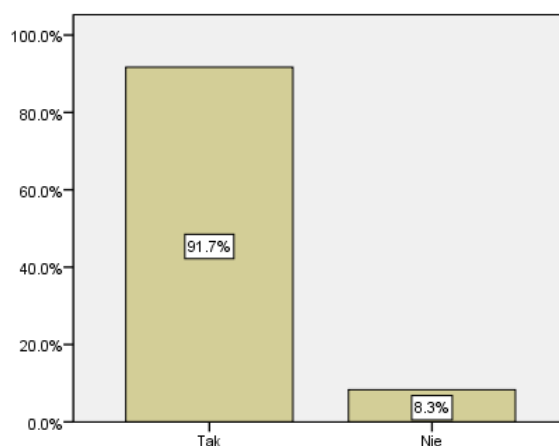
Pierwsze pytanie dotyczyło poziomu zainteresowania wśród młodzieży faktem zagrożenia zarażeniem. Rozkład odpowiedzi pokazuje, że prawie wszyscy badani interesują się tym, co się dzieje w sprawie pandemii. Niewielu wskazało, że ta kwestia ich nie zajmuje. Dane wskazują, że problematyka koronawirusa jest zakotwiczona w świadomości krakowskich nastolatków.

Wykres 10. Poziom zainteresowania tematem pandemii koronawirusa (w %)

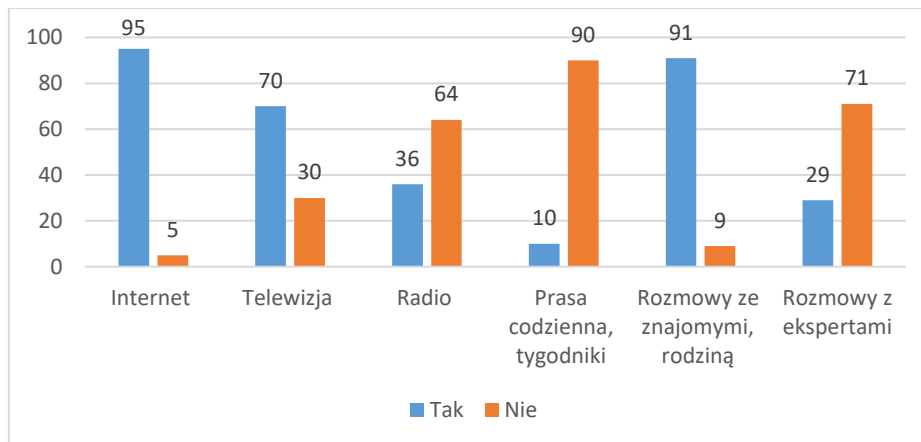
Potwierdzeniem tezy o masowym zainteresowaniu młodzieży pandemią koronawirusa jest odpowiedź na kolejne pytanie, w którym ankietowani mieli wskazać, czy znają aktualną liczbę zarażonych. Z danych zaprezentowanych na wykresie wynika, że prawie wszyscy respondenci wiedzą, jaki jest aktualny stan pandemii w kraju. Świadczy to o tym, że respondenci interesują się pojawiającym się zagrożeniem. Ponadto w warunkach zmasowanego medialnego przekazu na temat zagrożenia oraz ciągłego informowania o nowych zakażeniach, trudno jest uciec od tego tematu. Być może śledzenie rozwoju skali zarażenia wynika z potrzeby kontroli poznawczej nad pandemią. W ten sposób uczniowie mogą ocenić, jaka jest skala zagrożenia.

Wykres 11. Wiedza na temat liczby zarażonych (w %)

Kolejny wykres pokazuje, w jaki sposób uczniowie dowiadują się o tym, co się dzieje w kraju i na świecie w kwestii pandemii. Głównym źródłem informacji jest internet i rozmowy z rodziną oraz znajomymi. Około 3/4 respondentów korzysta też z informacji podawanych przez telewizję. Można zauważyć, że sytuacja kwarantanny zbliża do siebie pokolenia, co przejawia się też poprzez wspólne rozmowy na temat stanu zagrożenia koronawirusem.

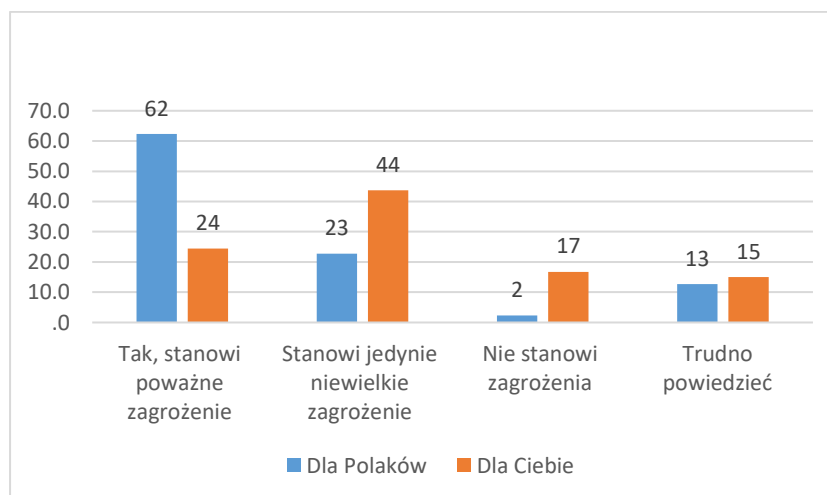
Wykres 12. Źródła wiedzy o pandemii koronawirusa (w %)

5. Poziom lęku przed zarażeniem koronawirusem

Zdecydowana większość respondentów uważa, że koronawirus stanowi poważne zagrożenie dla Polaków. Dane pokazują, że uczniowie mają świadomość zagrożenia życia. Nieco inaczej wygląda rozkład odpowiedzi, kiedy ankietowani mają ocenić poziom zagrożenia koronawirusem dla samych siebie. Z danych wynika, że tylko 1/4 uważa, że pandemia może zagrozić życiu i zdrowiu badanych. Około połowa określa stan tego zagrożenia jako niski; prawie co dwudziesty badany nie obawia się, że osobiście zostanie dotknięty problemem zakażenia i jego konsekwencjami.

Wykres 13. Czy koronawirus stanowi zagrożenie dla życia? (w %)

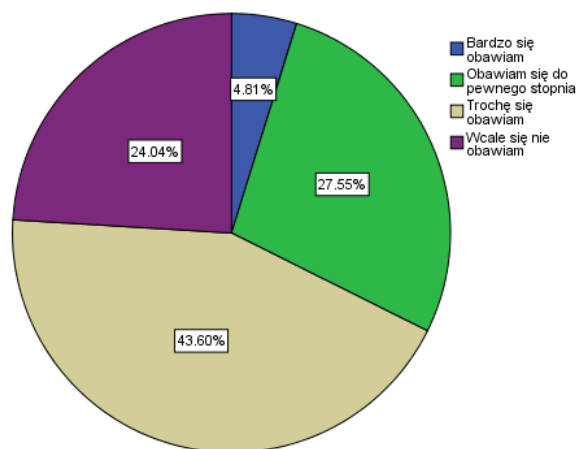
Analizy pokazują, że młodzi żywią przekonanie, że epidemia wirusa jest groźniejsza dla innych osób niż dla nich samych. Jest to znane zjawisko w psychologii, nazywane

nierealistycznym optymizmem (*unrealistic optimism*)¹⁰. Zjawisko to polega na tym, że większość ludzi posiada silne przekonanie, że to raczej inni niż oni sami będą ofiarami nieszczęśliwych zrzędzeń losu. Większość sądzi też, że jest bardziej niż inni predysponowana do doświadczania zdarzeń pozytywnych.

Chcąc uzyskać precyzyjną odpowiedź na temat poziomu lęków w obliczu pandemii koronawirusa, zapytano też wprost o to, czy uczniowie boją się zarażenia. Rozkład odpowiedzi na to pytanie pokazuje, że u 1/3 respondentów można zidentyfikować lęk przed chorobą. Wśród 1/4 badanych nie widać żadnych obaw. Większość respondentów objawia niewielki poziom obaw przed zarażeniem.

Oznaczać to może, że młodzi ludzie są uodpornieni na stres związany z występowaniem pandemii koronawirusa. Poza tym, młodzież z natury jest optymistyczna i skłonna do brawury oraz zachowań ryzykownych. W sytuacji zachorowania młodzi ludzie mają także największe szanse na wyzdrowienie.

Wykres 14. Czy koronawirus stanowi zagrożenie dla Ciebie? (w %)

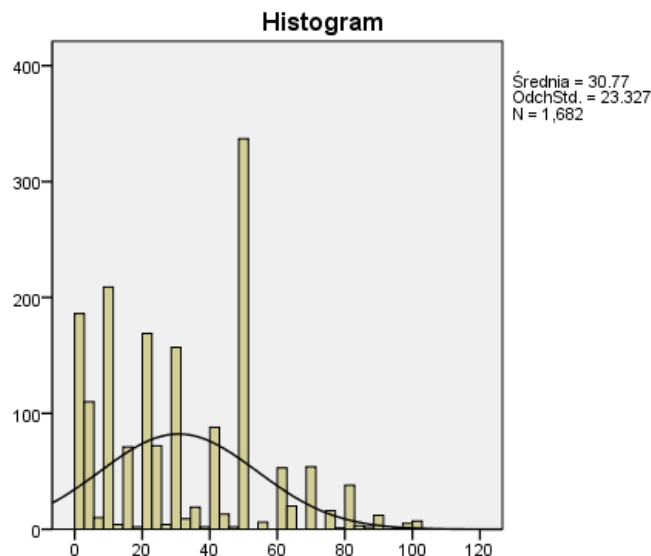

Na wykresie 14 został przedstawiony rozkład odpowiedzi dotyczących przewidywanego przez respondentów prawdopodobieństwa zarażenia się wirusem. Przedstawione dane pokazują, że uczniowie raczej nie są przestraszeni potencjalnym zainfekowaniem. Prawdopodobieństwo zarażenia się na skali od 0 do 100% szacują na około 30%. Potwierdzają się zatem wcześniejsze obserwacje, że poziom lęku przed zachorowaniem wśród krakowskich studentów jest średni. Warto jeszcze dodać, że średnie szanse na

¹⁰ N. Weinstein. 1980. Unrealistic optimism about future life events. *Journal of Personality and Social Psychology* 39: 806–820.

zachorowanie krakowscy studenci szacowali na 40%¹¹. Z porównania tych wyników można wnioskować, że uczniowie szkół średnich znajdują się w mniejszym stopniu niż studenci pod wpływem stresu koronawirusa.

Wykres 15. Prawdopodobieństwo zarażenia się koronawirusem

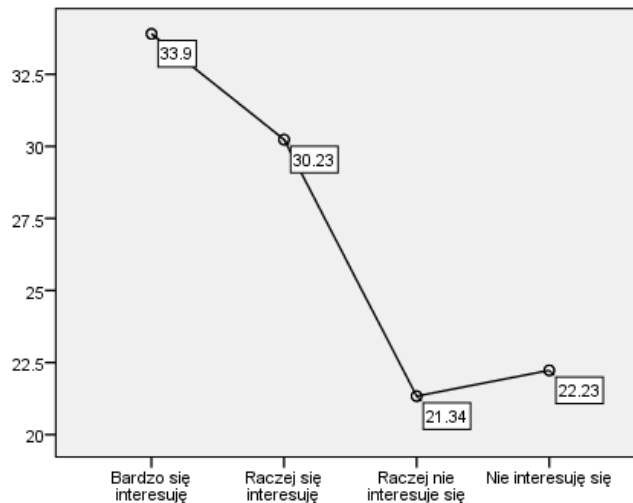

Kolejny wykres pokazuje związek między poziomem zainteresowania pandemią koronawirusa a poziomem lęku przed zakażeniem. Wyniki okazują się być istotne statystycznie. Wskazują, że wraz ze wzrostem zainteresowania chorobami wywołanymi wirusem rośnie u badanych szacowane prawdopodobieństwo zarażenia się. Być może duża liczba informacji na temat chorych i ofiar śmiertelnych sprawia wrażenie, że zjawisko jest powszechne i nie ma przed nim żadnej ucieczki. Przyjmowanie dużej liczby informacji na temat pandemii może prowadzić do zmniejszania poczucia bezpieczeństwa. Psychologowie podkreślają, że obniżenie poczucia bezpieczeństwa następuje poprzez ciągłe bombardowanie człowieka obrazami przemocy, gwałtu, katastrof, wojen, chorób, przez ciągłe przypominanie o możliwości przyszłych zagrożeń¹². Dokładnie taką sytuację mamy obecnie, a media starają się zwiększyć swoją oglądalność, eksponując drastyczne obrazy epidemii.

¹¹ P. Długosz. Raport z badań „Krakowscy studenci...”, wyd. cyt.

¹² S. Siek. 1995. *Pranie mózgu*. Warszawa: Wydawnictwo ATK, s. 11.

Wykres 16. Związek między szacowanym prawdopodobieństwem zarażenia a poziomem zainteresowania epidemią

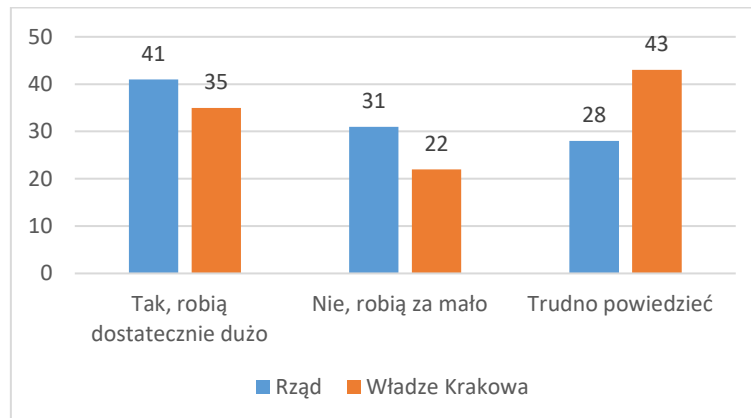

6. Ocena działań prowadzonych w celu zmniejszenia pandemii koronawirusa

Kolejne pytania ankiety dotyczyły oceny funkcjonowania państwa i jego służb w warunkach zagrożenia pandemią koronawirusa. Na pytanie o działania rządu i służb w celu zabezpieczenia kraju przed epidemią koronawirusa uzyskano ambiwalentne odpowiedzi. Ponad 40% badanych uznało, że rząd robi w tej kwestii wystarczająco dużo. Jedna trzecia uważa, że rząd i odpowiednie służby robią za mało. Podobny odsetek nie jest w stanie ocenić podejmowanych działań w zakresie ochrony polskich obywateli przed wirusem.

Zapytaliśmy też jak młodzi ludzie oceniają działania władz miasta w zakresie walki z koronawirusem. Wyniki wskazują, że trudno ankietowanym ocenić te działania. Ewentualnie częściej oceniają je pozytywnie niż negatywnie. W głównej mierze krytyka dotyczyła ograniczenia liczby połączeń w komunikacji miejskiej.

Wykres 17. Ocena funkcjonowania rządu i władz miasta w walce z pandemią koronawirusa (w %)

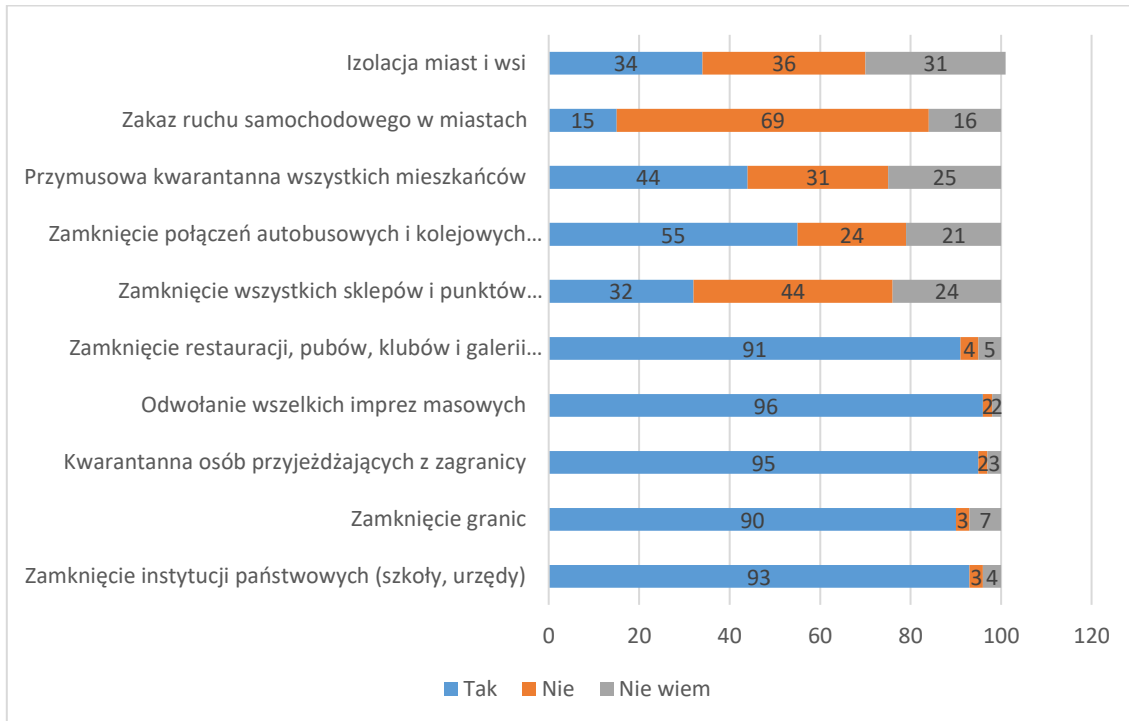
Na kolejnym wykresie uwidoczniono ocenę różnych działań zabezpieczających przed rozprzestrzenianiem się koronawirusa: tych, które już podjęto i tych, których nie wprowadzono w życie w Polsce. Do skutecznych działań zdaniem badanych należą: odwołanie wszelkich masowych imprez; kwarantanna osób przyjeżdżających z zagranicy; zamknięcie instytucji państwowych; zamknięcie galerii, pubów, restauracji oraz zamknięcie granic.

Młodzież uważa za skuteczne separowanie się od innych krajów, w których trwa epidemia. Wśród badanych ujawnia się także afirmacja prywatnej izolacji oraz odcięcia od kontaktów z innymi.

Z kolei, jeśli mowa o działaniach, których w Polsce do tej pory nie wprowadzono, zakaz ruchu samochodowego w miastach wywołuje powszechną dezaprobatę. Tylko około 1/3 byłaby skłonna poprzeć izolację miast i wsi. Około 1/3 ankietowanych popiera zamknięcie wszystkich sklepów i lokali usługowych. Nieco mniej niż połowa badanych zgadza się na wprowadzenie przymusowej kwarantanny wszystkich mieszkańców. Ponad połowa respondentów popiera też zamknięcie połączeń międzymiastowych.

Jak zatem widać, bardziej radykalne działania cieszą się umiarkowanym poparciem badanych. Największy sprzeciw budzi zakaz ograniczenia ruchu samochodowego w miastach.

Wykres 18. Które z działań według Ciebie mogą być najbardziej skuteczne w walce z rozpowszechnianiem się koronawirusa w Polsce? (w %)

W badaniach poproszono też respondentów o ocenę możliwości indywidualnego zabezpieczania się ludzi – chodzi o działania zalecane przez rząd, ekspertów i instytucje zajmujące się walką z pandemią.

Z powszechną akceptacją ankietowanych spotkały się takie dziania prewencyjne, jak: częste mycie rąk mydłem, unikanie komunikacji publicznej, zachowanie bezpiecznej odległości między osobami w przestrzeni publicznej. W nieco mniejszym stopniu młodzież uznała za skuteczne w walce z pandemią stosowanie płynów dezynfekujących. Mniej niż połowa uznała, że noszenie maseczek i rękawiczek może skutecznie zminimalizować szanse zarażenia koronawirusem.

Wykres 19. Które z zalecanych sposobów zabezpieczania się przed koronawirusem uważasz za najbardziej skuteczne w walce z jego rozpowszechnianiem się w Polsce? (w %)

Ograniczenie kontaktu fizycznego z innymi ludźmi oraz częste mycie rąk zdaniem badanych są najskuteczniejszymi metodami minimalizacji ryzyka zarażenia. Zalecane przez niektórych maseczki czy rękawiczki nie są już traktowane przez młodzież jako równie skuteczne w ochronie przed zarażeniem. Otrzymane oceny mogą wynikać z faktu, że sami eksperci do tej pory nie zajęli wyraźnego stanowiska, co do skuteczności zabezpieczenia się przez noszenie maseczek.

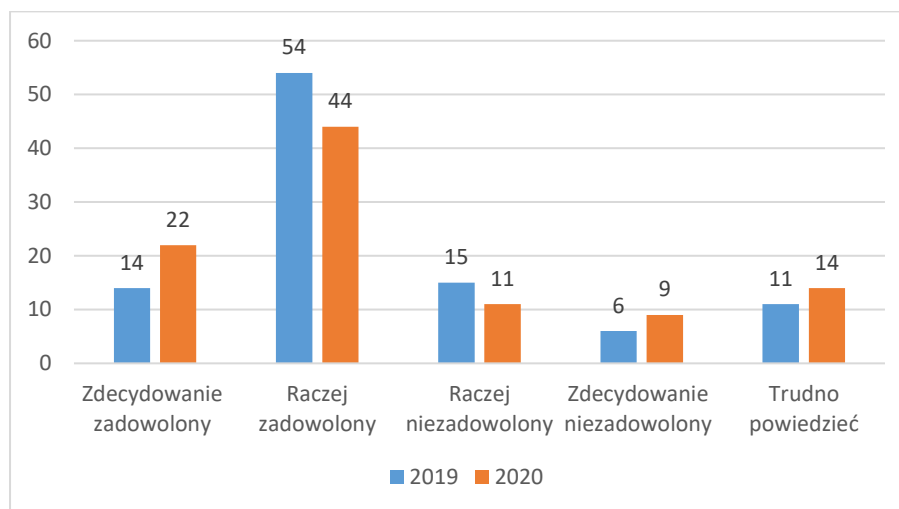
7. Kondycja psychosomatyczna

Pandemia koronawirusa i jego szybki przyrost w populacji, a przede wszystkim wysokie ryzyko śmiertelności wywoływać mogą lęki i napięcia psychiczne. Stres jest też wzmagany zmianą dotychczasowego trybu życia i narastającą niepewnością jutra. Nie znamy bowiem ani skutków ekonomicznych, ani społecznych obecnej kwarantanny. W dużej mierze młodzież szkolna przebywająca dłuższy czas w domowych warunkach kwarantanny może odczuwać frustrację i napięcia. W niekorzystnej sytuacji mogą się znajdować uczniowie, którzy w tym roku kończą szkołę i zdają egzaminy końcowe.

Kolejne pytania mają na celu pokazanie, w jaki sposób uczniowie radzą sobie z kwarantanną oraz czy wpłynęła ona na obniżenie poziomu ich dobrostanu psychicznego.

Dane na wykresie pokazują, że około 66% respondentów jest zadowolonych z życia. Co piąty uczeń wyraził swoje niezadowolenie z życia. Korzystając z badań zrealizowanych wśród krakowskich licealistów w 2019 r., możemy porównać wcześniejszy i aktualny poziom dobrostanu¹³. Z bilansu tego wynika, że mimo drobnych różnic na skali dobrostanu jego ogólny poziom nie uległ zmianie. Oznaczałoby to, że dobrostan psychologiczny jest cechą głębszą i nie poddaje się negatywnemu wpływowi drobnych kłopotów i trudności codziennych.

Wykres 20. Poziom zadowolenia z życia (w %)

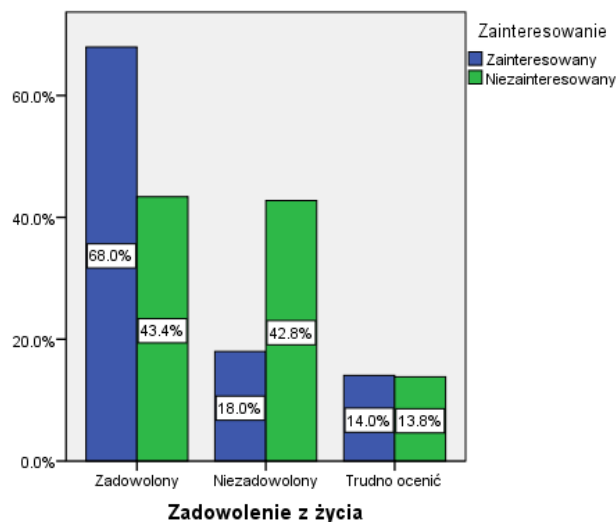
Zgodnie z teorią, poczucie szczęścia jest cechą głębszą. Mówi się o atraktorze szczęścia, który jest odporny na zewnętrzne zakłócenia. Jego rolą jest mobilizowanie człowieka do działań poprawiających jego obiektywną sytuację życiową. W obliczu stresu i zagrożeń ludzie przejawiają wolę walki i mogą zabiegać o poprawę warunków własnego bytowania. Dobrostan w warunkach zarazy ma funkcję adaptacyjną i pozwala młodzieży podejmować walkę z zagrożeniem. Gdyby sytuacja była odwrotna i większość byłaby pogrążona w lęku i rozpacz, wówczas stawianie czoła pandemii byłoby niemożliwe.

Może być także tak, że w warunkach zagrożenia człowiek traci z oczu drobne problemy, które w normalnych warunkach mogą obniżać nastrój. Koncentruje się na rzeczach ważniejszych i docenia to, czego wcześniej nie uwzględniał, stąd też ostateczny bilans emocjonalny okazuje się pozytywny.

¹³ Zadowolenie z życia deklarowało 68%. Zob. P. Długosz. *Krakowscy licealiści w drodze do dorosłości*. Kraków: Impuls (w druku).

Interesujące są wyniki analizy dwuzmiennej. Na poniższym wykresie zostało pokazane zestawienie wpływu zainteresowania pandemią na dobrostan. Po redukcji zainteresowania na dwie wartości (zainteresowany vs niezainteresowany) widać, że wśród uczniów zainteresowanych zagrożeniem 68% jest zadowolonych, a wśród niezainteresowanych tylko 43% wyraziło zadowolenie z życia. Być może należy tę prawidłowość rozumieć w ten sposób, że dobrostan pełni funkcję adaptacyjną. W związku z zagrożeniem, to osoby z pozytywnymi emocjami lepiej starają się zabezpieczyć przed zagrożeniem poprzez m.in. śledzenie informacji na ten temat. Zaś młodzież depresyjna, odcina się od niebezpiecznej rzeczywistości.

Wykres 21. Wpływ zainteresowania pandemią koronawirusa na zadowolenie z życia (w %)

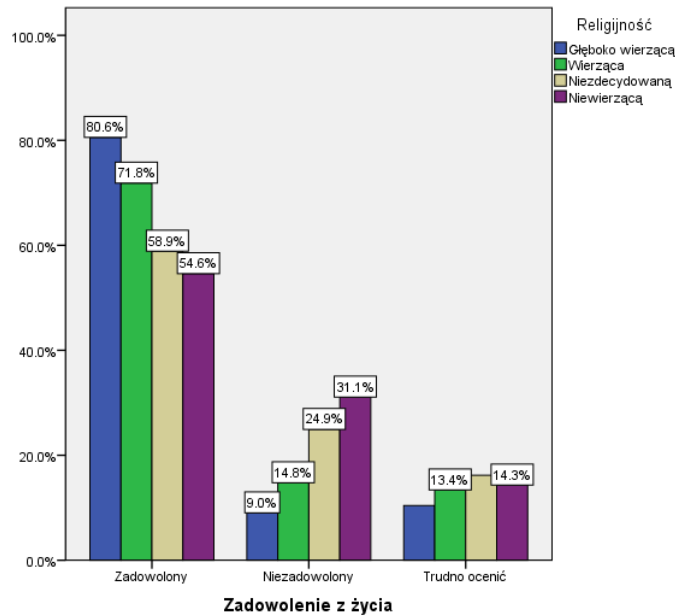

Drugi zaobserwowany czynnik wpływający na stan zadowolenia związany jest z religijnością ankietowanych. Dane zaprezentowane na wykresie pokazują, że wśród uczniów głęboko wierzących aż 81% deklaruje zadowolenie z życia. Zaś wśród młodzieży niewierzącej dobrostan zaobserwowano u 55%. Widać też, że niezadowolenie z życia jest odwrotnie proporcjonalne do poziomu religijności. Wyniki analiz wskazują, że wiara pełni rolę predyktora szczęścia. Jest to zgodne z wynikami innych badań nad szczęściem. Związek ten wyjaśnia się w ten sposób, że osoby wierzące częściej są otoczone wsparciem społecznym i są częścią wspólnoty¹⁴. Być może warto też zważyć, że wiara dostarcza jednostce poczucia sensu

¹⁴ M. Argyle. 2004. Przyczyny i korelaty szczęścia, [w:] J. Czapieński (red.), *Psychologia pozytywna*. Warszawa: PWN.

życia i dzięki niej chroniona jest ona przed pustką egzystencjalną¹⁵. Ten problem, jak się wydaje, może mieć wpływ na depresyjność młodzieży.

Wykres 22. Wpływ religijności na zadowolenie z życia (w%)

Sytuacja społecznej izolacji, odosobnienia, nagłej zmiany codziennego funkcjonowania i pojawiającego się zagrożenia wywołuje stres. W związku z powyższym chcieliśmy zaobserwować, jak wygląda samopoczucie psychosomatyczne uczniów w tej szczególnej sytuacji.

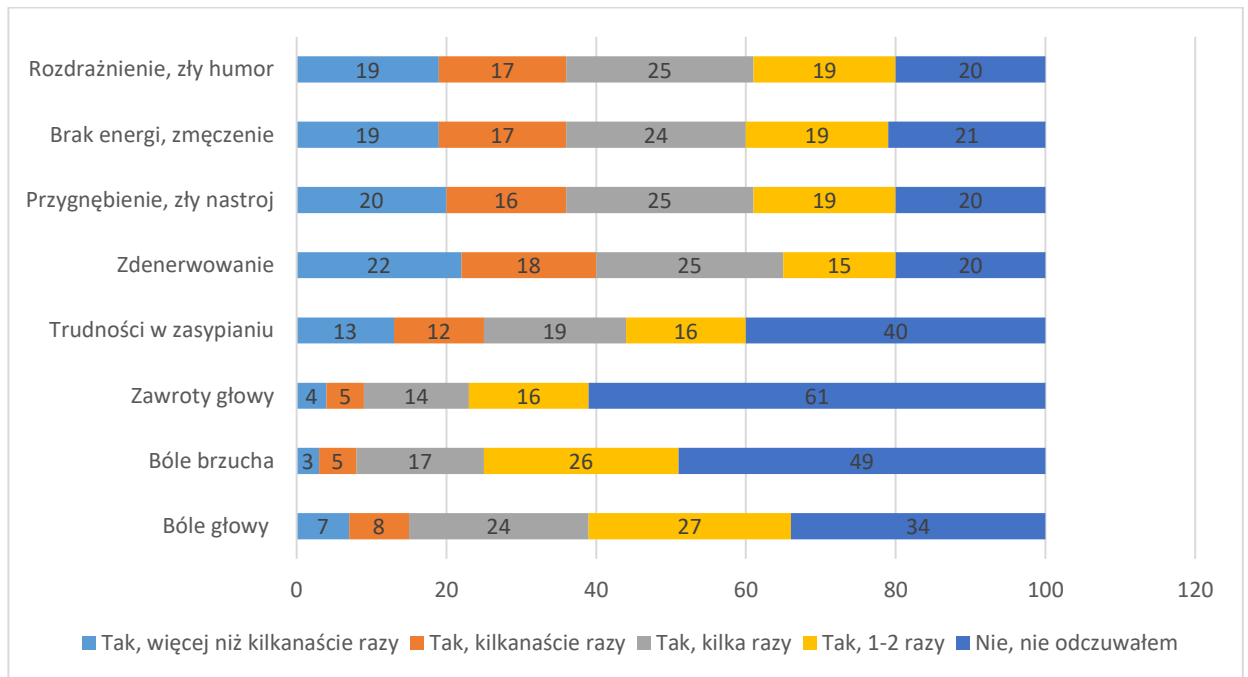
Dane zaprezentowane na wykresie 23 pokazują, że w ostatnim miesiącu najczęściej występowały wśród respondentów objawy zdenerwowania, przygnębienia i złego nastroju, braku energii, rozdrażnienie i zły humor. Symptomy stresu są widoczne i nie da się ukryć, że cała sytuacja związana z zagrożeniem wirusem wpłynęła negatywnie na emocje. Z kolei uczniowie w mniejszym stopniu odczuwają somatyczne symptomy stresu takie, jak: zawroty głowy, bóle brzucha. Częściej pojawiają się bóle głowy oraz trudności w zasypianiu.

Jak już wspomiano, trudno jednoznacznie uznać, że ujawnione przez ankietowanych stany napięć i obniżonego nastroju są bezpośrednio wywołane aktualną sytuacją epidemiologiczną. Faktem jest, że wśród badanych widoczne są symptomy stresu. Należy zauważyć, że pomiar został wykonany na samym początku kwarantanny. Deprywacja potrzeb,

¹⁵ V. Frankl. 2017. *Człowiek w poszukiwaniu sensu*. Warszawa: Czarna Owca.

rosnąca skala zachorowań oraz wprowadzanie kolejnych ograniczeń mogą utrudniać codzienne funkcjonowanie, co może jeszcze zwiększyć poziom stresu i nasilić jego objawy.

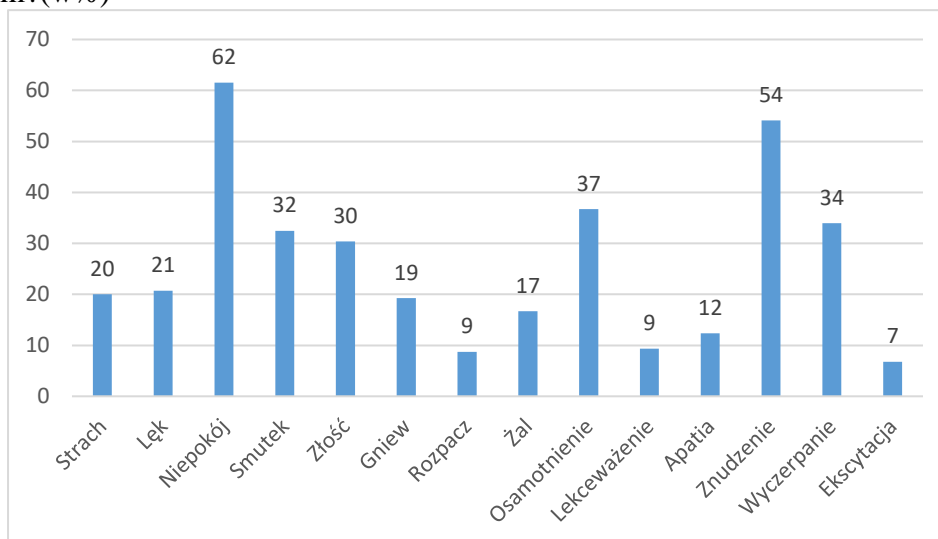
Wykres 23. Które z dolegliwości występowały u Ciebie w ostatnim miesiącu? (w %)

Uzupełnieniem oceny poziomu stresu związanego z pandemią było pytanie o opisanie swoich stanów emocjonalnych w związku z aktualną sytuacją w mieście. Wiemy, że sytuacja jest szczególna, gdyż ulice są puste, działanie komunikacji miejskiej ograniczone, miasto zupełnie zmieniło swoje oblicze, co samo w sobie może być dla jego mieszkańców stresujące.

Dominującymi nastrojami wśród młodzieży są niepokój i znudzenie. Pojawia się też poczucie osamotnienia, wyczerpanie, smutek i złość. Wyniki analiz wskazują, że kwarantanna negatywnie wpływa na samopoczucie psychiczne uczniów. Brak kontaktów z rówieśnikami, zamknięcie oraz niepewność generują negatywne nastroje. O ile na początku zawieszenia zajęć w szkołach młodzież mogła je potraktować jako przerwę od szkolnych obowiązków, o tyle przy dłuższym przebywaniu w domu i rutynie dnia codziennego pojawia się znudzenie.

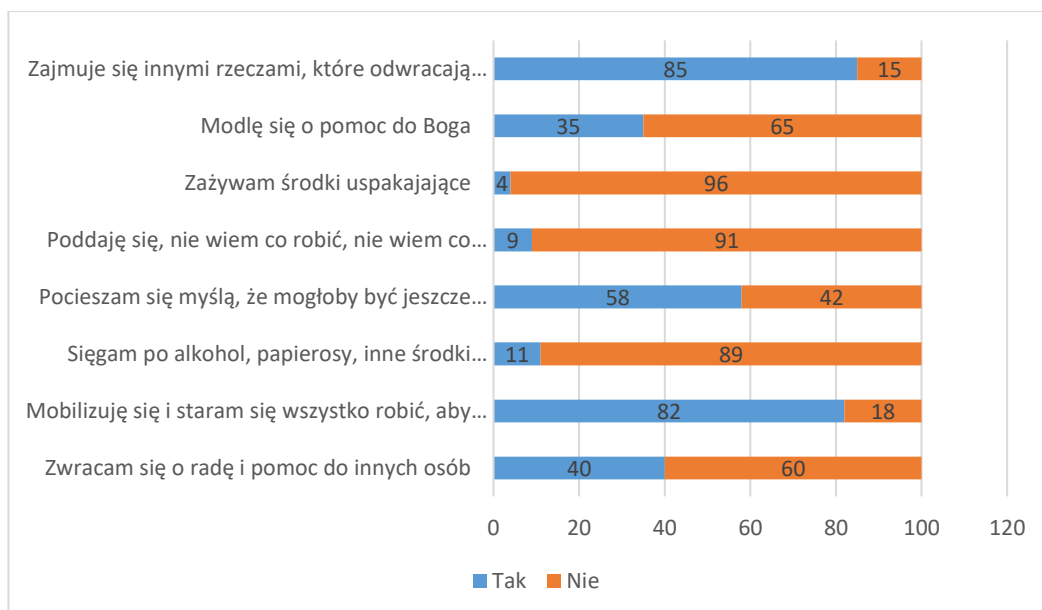
Wykres 24. Jakie emocje wywołuje u Ciebie obecna sytuacja w Krakowie związana z koronawirusem?(w%)

Kolejne odpowiedzi pokazują, w jaki sposób uczniowie reagują na pojawiające się zagrożenie. Prowadzone obserwacje pozwalają także oszacować strategie radzenia sobie krakowskiej młodzieży ze stresem wywołanym przez epidemię.

Młodzież podejmuje strategie związane ze zmianą emocji i aktywne działania, które mają na celu zminimalizowanie zagrożenia. Są to różne formy stosowanych zabezpieczeń, o których już wcześniej wspomiano. Ankietowani podejmują także różne czynności w celu odciążenia się od strumienia myśli związanych z epidemią koronawirusa.

Wykres 25. W jaki sposób starasz się zachowywać w sytuacji zagrożenia koronawirusem w Polsce? (w %)

młody
KRAKÓW
2.0

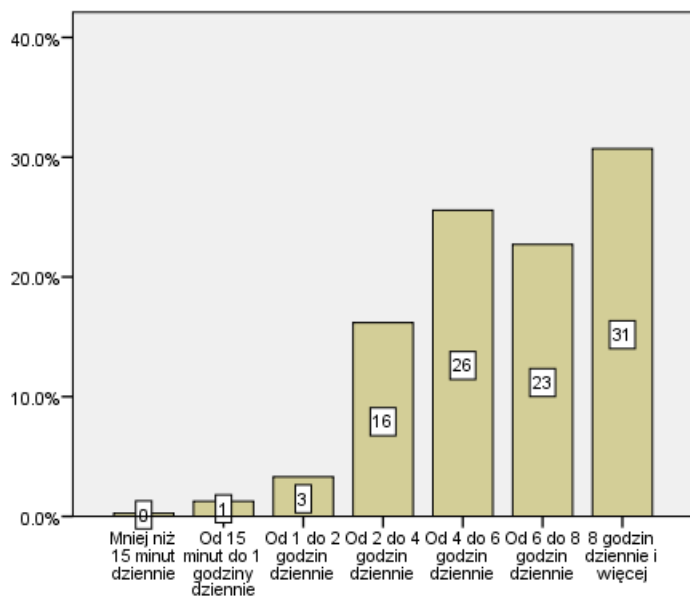
Jedni oddają się hobby, czytają książki. Inni, tak jak to widać na przykładzie mediów społecznościowych (Facebook), zamieszczają swoje zdjęcia z dzieciństwa, aby wspólnie powspominać i oderwać się od myśli o czyhającym niebezpieczeństwie. Popularną metodą jest także racjonalizacja, która polega na szukaniu pozytywów i koncentracji na dobrych rzeczach w swoim życiu. Część uczniów szuka wsparcia społecznego u innych osób. Ponad 1/3 badanych zwraca się z modlitwą o pomoc do Boga. Widać zatem, że młodzi przyjmują strategię „słodkiej cytryny”, wmawiając sobie, że jeszcze nie jest tak źle. Oddają się też w opiekę Opatrzności Bożej bądź też poszukują społecznego wsparcia.

Wyniki analiz pokazują, że ankietowani w niewielkim stopniu podejmują działania polegające na zmniejszeniu napięcia poprzez spożywanie substancji psychoaktywnych czy leków. Niewielu też deklaruje, że stosuje strategie eskapistyczne, polegające na rezygnacji i podaniu się losowi, przypadkowi.

8. Życie w cyfrowym świecie

Kolejnym zagadnieniem poddawanym badaniu jest kwestia sposobów spędzania czasu wolnego. Wraz z zawieszeniem zajęć w szkołach oraz odcięciem uczniów od rozrywek i kontaktów towarzyskich doszło nagle do zwiększenia udziału czasu wolnego.

Wykres 26. W czasie kwarantanny domowej ile czasu średnio spędzasz w internecie? (w %)

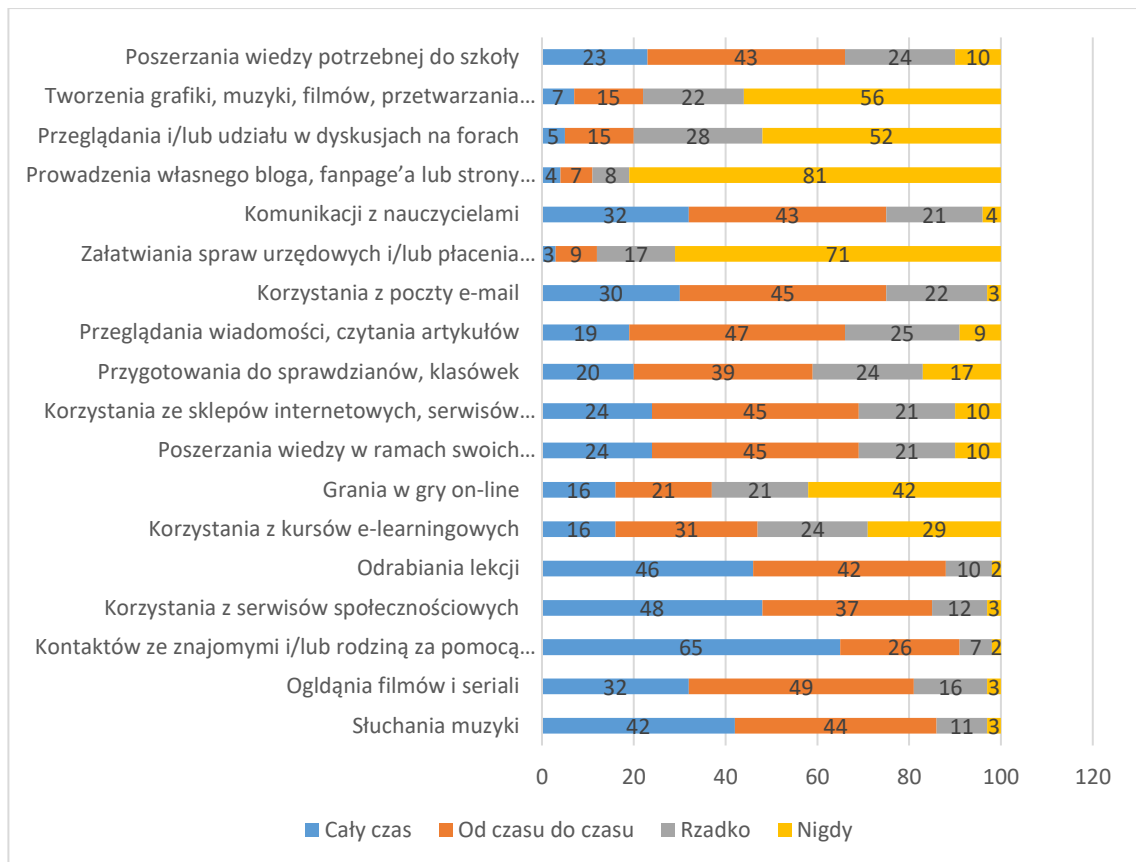
Zważając na fakt, że mamy do czynienia z pokoleniem cyfrowym, zapytaliśmy, w jaki sposób młodzież wykorzystuje internet w obecnej sytuacji: czy służy wyłącznie do rozrywki, czy też za jego pośrednictwem uczniowie uczestniczą w zajęciach.

Analizy zaczniemy od pytania dotyczącego ilości czasu spędzanego w wirtualnej rzeczywistości. Zakładamy, że w obecnej sytuacji młodzież przeniosła życie społeczne do wirtualnej rzeczywistości i sporo czasu spędza w internecie.

Na wykresie 26 widać rozkład zmiennej pokazującej średni czas spędzany w rzeczywistości wirtualnej. Dane wskazują, że młodzież swoją społeczną aktywność przeniosła do internetu i w ten sposób stara się zaspokoić swoje potrzeby. Respondenci spędzają średnio minimalnie od dwóch, a maksymalnie nawet do ponad ośmiu godzin.

Respondenci najczęściej wykorzystują internet do kontaktu ze znajomymi, korzystając z komunikatorów oraz serwisów społecznościowych. Korzystają także z poczty oraz czytają wiadomości i artykuły. Internet wykorzystywany jest też do edukacji za pomocą kursów e-learningowych, kontaktów z nauczycielem, odrabiania prac domowych. Często ankietowani wykorzystują internet do słuchania muzyki i oglądania filmów.

Wykres 27. Do czego najczęściej używasz aktualnie internetu? (w %)

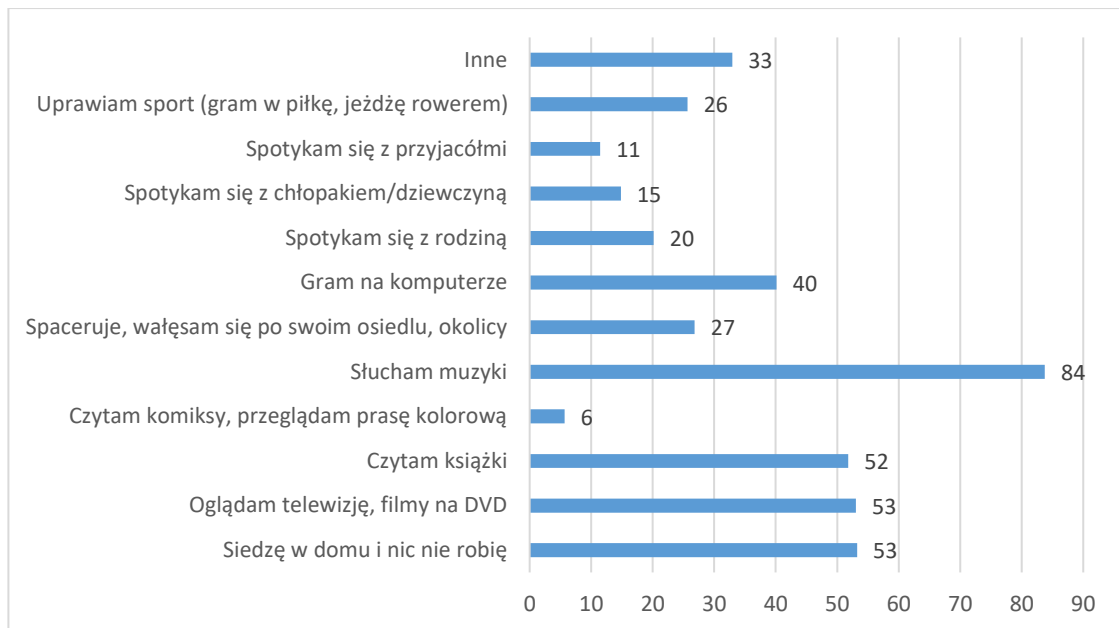

Rzadziej aktywność w internecie sprowadza się do tworzenia swoich zdjęć, grafik czy filmów. Niechętnie badani wykorzystują cyfrowe technologie do załatwiania spraw urzędowych, prowadzenia własnego bloga, udziału w dyskusjach czy robienia zakupów.

Reasumując, można stwierdzić, że młodzież szkolna jest raczej biernym niż czynnym użytkownikiem internetu. W warunkach zagrożenia pandemią koronawirusa wykorzystuje go głównie do kontaktów społecznych, nauki i rozrywki.

Zakładamy, że internet ze względu na specyfikę socjalizacyjną badanej młodzieży oraz sytuacji polegającej na społecznej izolacji stanowi główną formę aktywności społecznej. Istnieje jednakże jeszcze rzeczywistość poza internetem i kolejny wykres pokazuje, co młodzież robi w obecnej sytuacji.

Wykres 28. Poza korzystaniem z internetu, w jaki sposób spędzasz jeszcze swój czas? (w %)

W tym, można by rzec, wymuszonym czasie wolnym uczniowie najczęściej słuchają muzyki. Nieco rzadziej swój czas spędzają na oglądaniu telewizji i filmów na płytach DVD, czytaniu książek i leniuchowaniu.

Młodzież nie tylko przebywa w domu, ale wychodzi na zewnątrz i spaceruje po okolicy, uprawia sport. W tym czasie gra także w różne gry na komputerze. Spotyka się z rodziną oraz swoją dziewczyną/chłopakiem oraz przyjaciółmi. Najrzadziej zaś młodzież czyta komiksy i kolorową prasę.

Należy zauważyć, że badani uczniowie stosują się do zaleceń i ograniczają swój kontakt z innymi. W niewielkim stopniu wykorzystują przerwę od zajęć w szkole do kontaktów społecznych.

Poniższy wykres pokazuje, że niektóre formy aktywności są zróżnicowane ze względu na płeć. Kobiety częściej niż mężczyźni oglądają telewizję i filmy oraz czytają książki. Zaś mężczyźni zdecydowanie częściej niż kobiety grają w czasie kwarantanny w gry komputerowe.

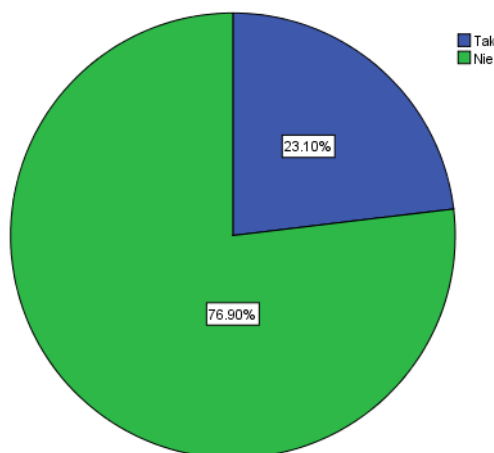
Wykres 29. Wpływ płci na formy spędzania czasu (w %)

	kobieta	mężczyzna
Siedzę w domu i nic nie robię	54.9%	50.6%
Oglądam telewizję, filmy na DVD	59.9%	42.2%
Czytam książki	55.7%	45.3%
Czytam komiksy, przeglądam prasę kolorową	5.6%	5.9%
Słucham muzyki	85.5%	81.4%
Spaceruje, wałęsam się po swoim osiedlu, okolicy	29.7%	22.4%
Gram na komputerze	22.2%	70.8%
Spotykam się z rodziną	18.8%	22.5%
Spotykam się z chłopakiem/dziewczyną	16.3%	12.7%
Spotykam się z przyjaciółmi	11.1%	12.0%
Uprawiam sport (gram w piłkę, jeżdżę rowerem)	24.9%	27.0%
Inne	32.3%	34.7%

Ostatnią kwestią rozważaną w tym podrozdziale jest zaangażowanie młodych ludzi w pomoc dla seniorów. Akcja ta jest propagowana i wspierana przez media. W związku z tym zapytaliśmy też, czy uczniowie włączyli się w działalność mającą na celu pomoc i uchronienie seniorów przed zarażeniem wirusem.

Z uzyskanych obserwacji wynika, że ponad jedna piąta uczniów włączyła się w działania wspierające seniorów w tych trudnych chwilach. Pomoc ta polega na robieniu zakupów oraz załatwianiu różnych spraw urzędowych bądź związanych ze zdrowiem.

Wykres 30. Czy w okresie kwarantanny pomagasz osobom starszym w robieniu zakupów, załatwianiu różnych spraw? (w %)

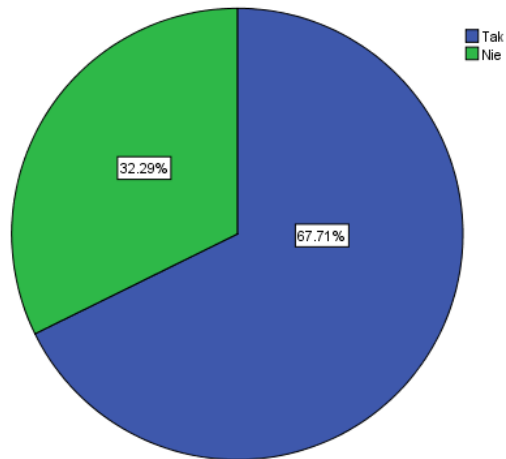

9. Młodzież w edukacji zdalnej

Zawieszenie zajęć w szkołach i nieokreślony czas wznowienia zajęć wymuszają podejmowanie działań pozwalających na kontynuację edukacji w formie zdalnej. Z dnia na dzień władze szkolne, nauczyciele, rodzice, a przede wszystkim sami uczniowie zostali postawieni przed nowym wyzwaniem. Dla wszystkich sytuacja ta stwarza problemy, począwszy od technicznych, związanych z dostępem do szerokopasmowego internetu oraz posiadaniem odpowiedniego sprzętu; przez te związane z kompetencjami cyfrowymi, informatycznymi, aż do dydaktycznych – polegających na dostosowaniu przekazu wiedzy do narzędzi wykorzystywanych przez szkoły oraz do umiejętności uczniów. Szczególnie młodsze dzieci mają problemy z przestawieniem się na nauczanie zdalne i bez pomocy rodziców trudno jest im samodzielnie włączyć się do lekcji online. Pojawia się też kwestia dostosowania się do formy cyfrowego przekazu, co wymaga od uczniów samodyscypliny, koncentracji, pilności i samodzielności.

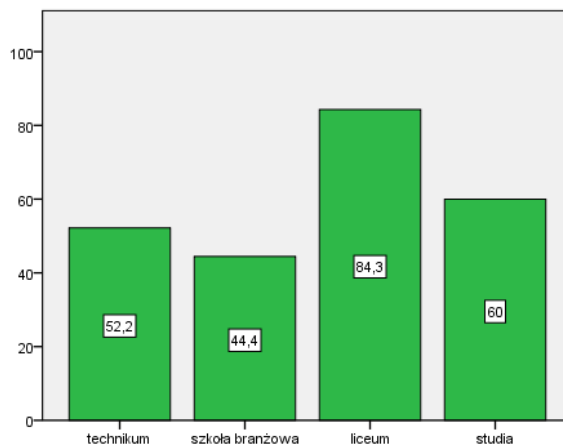
Niewątpliwie jest to nowe zjawisko, które będzie miało swoje skutki w wymiarze społecznym oraz psychologicznym. Aby się przekonać, jak oceniane są lekcje zdalne, zadano pytanie dotyczące tego, czy uczniowie uczestniczyli w lekcjach online. Dane na wykresie pokazują, że około 3/4 uczniów uczestniczyła w takich lekcjach.

Wykres 31. Czy uczestniczyłeś w zajęciach online prowadzonych przez nauczycieli z Twojej szkoły?(w%)

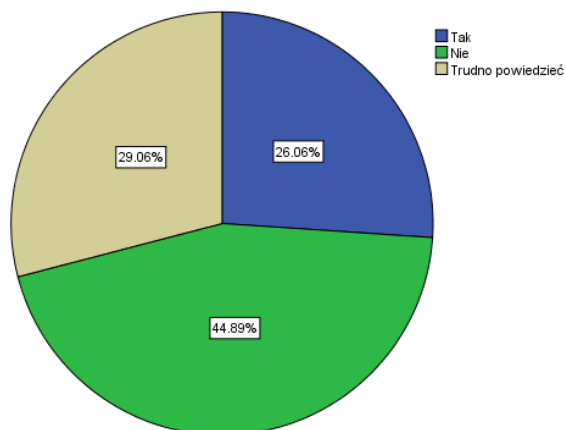
Wyniki analiz wskazują, że najczęściej lekcje online prowadzą nauczyciele z liceów i nauczyciele akademicy. Rzadziej są one prowadzone w technikum i szkołach branżowych.

Wykres 32. Zajęcia online prowadzone w typie szkół (w %)

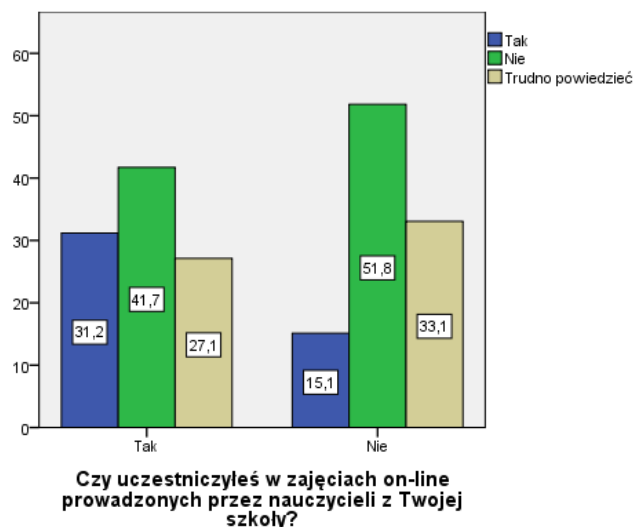
Kolejne pytanie dotyczyło oceny tego, czy zajęcia zdalne są równie skuteczne, jak te tradycyjne. Z rozkładu odpowiedzi wynika, że około 1/4 pozytywnie oceniła zajęcia online. Negatywną opinię na temat zajęć zdalnych wyraziło 45% uczniów. Jednej trzeciej ankietowanych trudno było się wypowiedzieć w tej kwestii.

Wykres 33. Czy uważasz, że zajęcia online są tak samo pomocne w zdobyciu wiedzy z zakresu przedmiotów szkolnych jak tradycyjne lekcje?(w%)

Z danych wynika, że lekcje online nie cieszą się uznaniem krakowskiej młodzieży. Analizy wskazują jednak, że lepiej oceniają lekcje online ci uczniowie, którzy uczestniczyli w takich lekcjach, niż uczniowie nieuczestniczący w zdalnym nauczaniu.

Wykres 34. Ocena lekcji online a uczestnictwo w lekcjach online (w%)

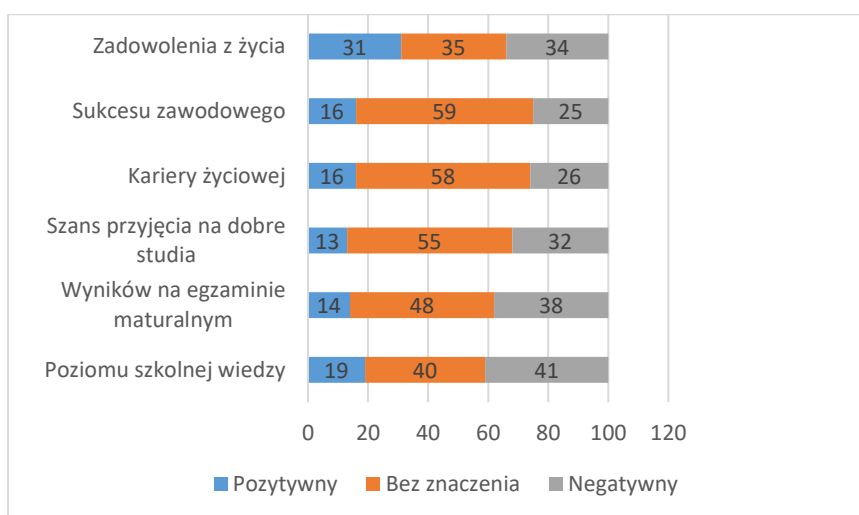

Ostatnią kwestią podejmowaną w ankiecie była ocena wpływu pandemii koronawirusa na szanse życiowe młodzieży. Sytuacja przedłużającej się kwarantanny może także mieć swoje mniej oraz bardziej odległe konsekwencje. Brak zajęć może skutkować niższym poziomem wiedzy szkolnej. Zajęcia online nie są w stanie zastąpić całkowicie tradycyjnej formy przekazu.

Kwarantanna pozbawiła uczniów możliwości korzystania z zajęć dodatkowych, sportowych, artystycznych czy korepetycji. Trudno jest przewidywać czy odbędą się w

planowanym terminie egzaminy maturalne czy też inne egzaminy. Jeszcze trudniej jest określić jak pandemia i towarzyszące jej zjawiska np. kryzys ekonomiczny wpłyną na rynek pracy, możliwości kariery, dobrostanu.

Wykres 35. Jaki wpływ na Ciebie może mieć zawieszenie zajęć w szkołach w zakresie(w%)

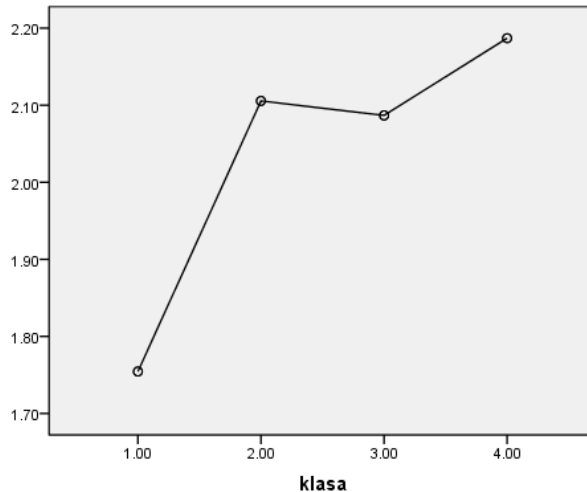

Dane prezentowane na wykresie pokazują spodziewany wpływ zawieszenia zajęć w szkołach na różne obszary życia uczniów. Z analiz wynika, że krakowska młodzież najczęściej jest przekonana, że przerwa w szkolnych zajęciach nie będzie miała wpływu na ich życie. Jeśli uwzględnimy negatywne skutki pandemii, to głównie może ona, zdaniem badanych, wpłynąć na obniżenie poziomu wiedzy szkolnej oraz pogorszenie wyników na egzaminie maturalnym. W mniejszym stopniu uczniowie przewidują, że na skutek pandemii będą mieć kłopot z dostaniem się na studia czy też obniży się ich zadowolenie z życia. Badani uważają także, że pandemia w niewielkim stopniu wpłynie na sukces oraz ich karierę życiową. Warto zauważyć, że młodzież mówiąc o pozytywach tej sytuacji, wskazuje na możliwość zwiększenia zadowolenia z życia. Być może część młodzieży postrzega zawieszenie zajęć jako zwolnienie od szkolnego obowiązku i uciążliwości z tym związanych, co w konsekwencji miałyby poprawić dobrostan.

Kolejny wykres pokazuje wpływ klasy, do której uczęszczają uczniowie, na indeks negatywnych skutków. Został on przygotowany poprzez zsumowanie wszystkich negatywnych konsekwencji zawieszenia zajęć wymienianych przez respondentów. Analizy pokazują, że największe obawy przejawiają najstarsi uczniowie, którzy znajdują się w najstarszych klasach. Poziom tych obaw może wynikać z faktu, że uczniowie ci bezpośrednio mogą zostać doświadczeni skutkami pandemii koronawirusa. O ile w pierwszych klasach młodzież jest na

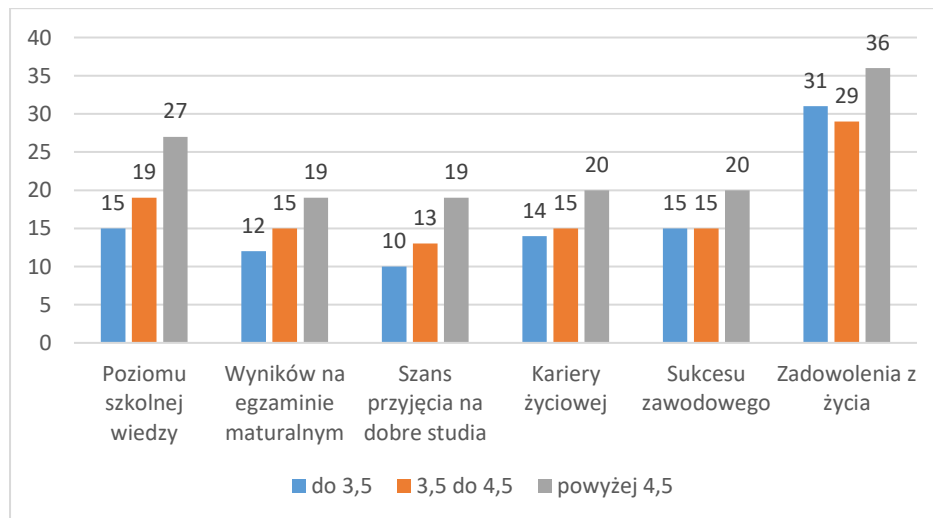
początku swojej szkolnej kariery, o tyle w najgorszej sytuacji znajdują się uczniowie kończący szkołę, których czeka egzamin maturalny i zawodowy.

Wykres 36. Wpływ klasy na przewidywane negatywne skutki zawieszenia zajęć

Następny wykres pokazuje, w jaki sposób uzyskiwane przez ucznia średnie oceny wpływają na postrzeganie pozytywnych konsekwencji zawieszenia zajęć w szkołach. Z analizy wynika, że im lepsze stopnie, tym częściej respondenci pozytywnie oceniają wpływ zawieszenia zajęć w szkołach na różne aspekty funkcjonowania młodzieży. Lepsi uczniowie uważają częściej, że przerwa w szkolnych zajęciach pozytywnie wpłynie na ich szkolne szanse. Częściej też uważają, że odpoczynek od szkoły pozytywnie wpłynie na poziom dobrostanu.

Wykres 37. Wpływ średnich ocen na pozytywne skutki zawieszenia zajęć w szkołach (w %)

młody
KRAKÓW
2.0

Być może wpływ na taką ocenę ma fakt, że lepsi uczniowie wykonują więcej samodzielnych prac, częściej wykonują dodatkowe zadania, jak też korzystają z dodatkowych lekcji i kursów. W związku z przerwą mają oni więcej czasu na własną edukację.

10. Podsumowanie

- Niniejsze analizy pokazują, że uczniowie krakowskich szkół średnich są zainteresowani pandemią koronawirusa. Śledzą na bieżąco informacje o tym, ile osób jest zarażonych oraz ile zmarło. Informacje na temat epidemii czerpią głównie z internetu oraz z rozmów ze znajomymi i rodziną. Duża część badanych śledzi także rozwój wypadków w telewizji.
- Ponad połowa badanych uważa, że koronawirus stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia i życia mieszkańców naszego kraju. Tylko co czwarty respondent twierdzi, że epidemia jest groźna dla niego osobiście. Niski jest też poziom lęku przed zarażeniem. Ankietowani szacują swoje prawdopodobieństwo zainfekowania się koronawirusem na 30%.
- Badani pozytywnie oceniają działania rządu i władz lokalnych w walce z pandemią. Akceptują wszystkie wprowadzone przez rząd rozwiązania mające na celu ograniczenie przenoszenia się wirusa. Ich sprzeciw budzi jedynie potencjalny zakaz ruchu samochodów w miastach oraz izolacja miast i wsi, jak też zamknięcie wszystkich sklepów i punktów usługowych.
- Badani uznają także za skuteczne wszystkie zalecane środki ostrożności, mające chronić przed zarażeniem. Jedynie noszenie maseczek i rękawiczek ochronnych uznane zostało za mniej przydatne.
- Wśród badanych 66% jest zadowolonych ze swojego życia. Częściowo manifestują oni symptomy stresu psychologicznego w postaci odczuwanego napięcia, obniżonego nastroju, podenerwowania, ogólnej apatii i bólów głowy. Wśród uczniów dominują nastroje niepokoju, znużenia oraz osamotnienia. Głównymi strategiami radzenia sobie ze stresem wynikającym z kwarantanny są odwracanie uwagi od zagrożenia oraz mobilizacja i skuteczne zabezpieczenie się przed infekcją.
- Uczniowie sporo czasu spędzają w internecie. Wykorzystują go głównie do podtrzymywania więzi towarzyskich, rozrywki i edukacji.
- Czas przebywania w miejscu zamieszkania przeznaczają głównie na słuchanie muzyki. Około połowy badanych spędza czas kwarantanny na czytaniu książek, oglądaniu filmów

młody
KRAKÓW
2.0

oraz leniuchowaniu. Młodzież ściśle stosuje się do zasad kwarantanny, stroniąc od kontaktów z innymi.

- Co piąty z badanych deklaruje, że pomaga seniorom w codziennym życiu, aby zabezpieczyć ich przed zarażeniem.
- Większość młodzieży korzystała z edukacji zdalnej. Najczęściej w lekcjach online udział brali uczniowie liceów. Co czwarty uczeń uważa, że lekcje w trybie zdalnym mogą skutecznie zastąpić tradycyjne. Ankietowani wskazują najczęściej, że kwarantanna nie będzie miała wpływu na ich szanse edukacyjne oraz życiowe. Uczniowie obawiają się najbardziej, że brak zajęć może skutkować niższym poziomem wiedzy oraz gorszymi wynikami na egzaminie maturalnym – przy czym im starsi uczniowie, tym częściej dostrzegają negatywne skutki kwarantanny w swoim życiu.